

util deciziile pronunțate în favoarea reclamanților. 14. Prin urmare, aceste capete de cerere sunt admisibile și indică o încălcare a art. 6§1 CEDO și a art. 1 Protocolul nr. 1” (M. Of. nr. 561 din 25 iulie 2016).

• **CDFUE (Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, rep.). Art. 47. Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.** (...) Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. (...).

Art. 7. Legalitatea. (1) Procesul civil se desfășoară în conformitate cu dispozițiile legii. (2) Judecătorul are îndatorirea de a asigura respectarea dispozițiilor legii privind realizarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor părților din proces.

• **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (C5) nr. 146/2014** (www.scj.ro): „Principiul legalității căilor de atac, consacrat expres de dispozițiile art. 7, coroborate cu cele ale art. 457 alin. (1) NCPC, presupune faptul că o hotărâre judecătorească nu poate fi supusă decât căilor de atac prevăzute de lege. Prin urmare, în afară de căile de atac legal reglementate, nu se pot folosi alte mijloace procedurale în scopul de a se obține reformarea sau retractarea unei hotărâri judecătorești. Această regulă are valoare de principiu constituțional, dispozițiile art. 126 alin. (2) și ale art. 129 din Constituția României precizând că mijloacele procedurale prin care poate fi atacată o hotărâre judecătorească, ca și procedura de judecată sunt cele prevăzute de lege, dar și că exercitarea căilor de atac trebuie făcută în condițiile legii, cu respectarea acesteia”.

A se vedea și **Dec. ICCJ (C5) nr. 147/2014** (sub art. 513 NCPC).

Art. 8. Egalitatea. În procesul civil părților le este garantată exercitarea drepturilor procesuale, în mod egal și fără discriminări.

• **CEDO. Art. 14. Interzicerea discriminării.** Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenența la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

A se vedea **CtEDO-5666/04 și 14464/05, CtEDO-37576/05** (sub art. 6 NCPC).

• **PROTOCOLUL NR. 12 CEDO. Art. 1. Interzicerea generală a discriminării.** 1. Exercițarea oricărui drept prevăzut de lege trebuie să fie asigurată fără nici o discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație. 2. Nimeni nu va fi discriminat de o autoritate publică pe baza oricăruia dintre motivele menționate la par. 1.

• **CDFUE. Art. 20. Egalitatea în fața legii.** Toate persoanele sunt egale în fața legii.

Art. 21. Nediscriminarea. (1) Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală. (2) În domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale acestora, se interzice orice discriminare pe motiv de cetățenie.

Art. 9. Dreptul de dispoziție al părților. (1) Procesul civil poate fi pornit la cererea celui interesat sau, în cazurile anume prevăzute de lege, la cererea altei persoane, organizații ori a unei autorități sau instituții publice ori de interes public.

(2) Obiectul și limitele procesului sunt stabilite prin cererile și apărările părților.

(3) În condițiile legii, partea poate, după caz, renunța la judecarea cererii de chemare în judecată sau la însuși dreptul pretins, poate recunoaște pretențiile părții adverse, se poate învoi cu aceasta pentru a pune capăt, în tot sau în parte, procesului, poate renunța la exercitarea căilor de atac ori la executarea unei hotărâri. De asemenea, partea poate dispune de drepturile sale în orice alt mod permis de lege.

Art. 10. Obligațiile părților în desfășurarea procesului. (1) Părțile au obligația să îndeplinească actele de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau de judecător, să-și probeze pretențiile și apărările, să contribuie la desfășurarea fără întârziere a procesului, urmărind, tot astfel, finalizarea acestuia.

(2) Dacă o parte deține un mijloc de probă, judecătorul poate, la cererea celeilalte părți sau din oficiu, să dispună înfățișarea acestuia, sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare.

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SC I) nr. 588/2016** (www.scj.ro): „*prin dispozițiile art. 10 alin. (1) NCP, legiuitorul a impus în sarcina părților îndeplinirea actelor de procedură în condițiile, ordinea și termenele stabilite de lege sau judecător. Prin urmare, revine persoanei interesate obligația de a sesiza jurisdicția competentă, în condițiile legii procesual civile, aceeași pentru subiecția de drept aflați în situații identice. Aceleași exigențe exclud examinarea în fond a unei cereri sau căi de atac exercitate în alte condiții decât cele determinate de dreptul intern prin legea procesuală. Din dispozițiile NCP rezultă că, între alte condiții ce se cer a fi întrunite cumulativ pentru exercitarea oricărei căi de atac, este și cea privind existența unei hotărâri, determinate ca atare de lege, susceptibilă a fi supusă controlului judiciar pe această cale. Recunoașterea unei căi de atac în alte situații decât cele prevăzute de legea procesuală constituie o încălcare a principiului legalității, precum și a principiului constituțional al egalității în fața legii și, din acest motiv, apare ca o soluție inadmisibilă în ordinea de drept. Or, normele procesuale privind sesizarea instanțelor judecătorești și soluționarea cererilor în limitele competenței atribuite prin lege sunt de ordine publică, corespunzător principiului stabilit prin art. 126 alin. (2) Constituția României*”.

Art. 11. Obligațiile terților în desfășurarea procesului. Orice persoană este obligată, în condițiile legii, să sprijine realizarea justiției. Cel care, fără motiv legitim, se sustrage de la îndeplinirea acestei obligații poate fi constrâns să o execute sub sancțiunea plății unei amenzi judiciare și, dacă este cazul, a unor daune-interese.

Art. 12. Buna-credință. (1) Drepturile procesuale trebuie exercitate cu bună-credință, potrivit scopului în vederea căruia au fost recunoscute de lege și fără a se încălca drepturile procesuale ale altei părți.

(2) Partea care își exercită drepturile procesuale în mod abuziv răspunde pentru prejudiciile materiale și morale cauzate. Ea va putea fi obligată, potrivit legii, și la plata unei amenzi judiciare.

(3) De asemenea, partea care nu își îndeplinește cu bună-credință obligațiile procesuale răspunde potrivit alin. (2).

Art. 13. Dreptul la apărare. (1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Părțile au dreptul, în tot cursul procesului, de a fi reprezentate sau, după caz, asistate în condițiile legii. În recurs, cererile și concluziile părților nu pot fi formulate și susținute decât prin avocat sau, după caz, consilier juridic, cu excepția situației în care partea sau mandatarul acesteia, soț ori rudă până la gradul al doilea inclusiv, este licențiată în drept.

(3) Părților li se asigură posibilitatea de a participa la toate fazele de desfășurare a procesului. Ele pot să ia cunoștință de cuprinsul dosarului, să propună probe, să își facă apărări, să își prezinte susținerile în scris și oral și să exercite căile legale de atac, cu respectarea condițiilor prevăzute de lege.

(4) Instanța poate dispune înfățișarea în persoană a părților, chiar atunci când acestea sunt reprezentate.

● **NECONSTITUȚIONALITATE. D.C.C. nr. 462/2014** (*M.Of. nr. 775 din 24 octombrie 2014*): „(...) dispozițiile NCP cuprinse în art. 13 alin. (2) tz. II, art. 83 alin. (3), precum și în art. 486 alin. (3) cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs prin avocat sunt neconstituționale”.

D.C.C. nr. 485/2015: „(...) dispozițiile art. 13 alin. (2) tz. II, ale art. 84 alin. (2), precum și ale art. 486 alin. (3) NCP, cu referire la mențiunile care decurg din obligativitatea formulării și susținerii cererii de recurs de către persoanele juridice prin avocat sau consilier juridic, sunt neconstituționale”.

● **DISPOZIȚII CONEXE. L. nr. 2/2013** priv. unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a L. nr. 134/2010 privind CPC (*M. Of. nr. 89 din 12 februarie 2013*): „**Art. XI.** În aplicarea dispozițiilor art. 13 alin. (2) din L. nr. 134/2010

privind CPC, rep., în cazul instanțelor judecătorești și parchetelor, în recurs, cererile și concluziile pot fi formulate și susținute de către președintele instanței sau de către conducătorul parchetului, de către consilierul juridic ori de către judecătorul sau procurorul desemnat, în acest scop, de președintele instanței ori de conducătorul parchetului”.

• **CDFUE. Art. 47. Dreptul la o cale de atac eficientă și la un proces echitabil.** (...) Orice persoană are posibilitatea de a fi consiliată, apărată și reprezentată (...).

Art. 14. Contradictorialitatea. (1) Instanța nu poate hotărî asupra unei cereri decât după citarea sau înfățișarea părților, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Părțile trebuie să își facă cunoscute reciproc și în timp util, direct sau prin intermediul instanței, după caz, motivele de fapt și de drept pe care își întemeiază pretențiile și apărările, precum și mijloacele de probă de care înțeleg să se folosească, astfel încât fiecare dintre ele să își poată organiza apărarea.

(3) Părțile au obligația de a expune situația de fapt la care se referă pretențiile și apărările lor în mod corect și complet, fără a denatura sau omite faptele care le sunt cunoscute. Părțile au obligația de a expune un punct de vedere propriu față de afirmațiile părții adverse cu privire la împrejurări de fapt relevante în cauză.

(4) Părțile au dreptul de a discuta și argumenta orice chestiune de fapt sau de drept invocată în cursul procesului de către orice participant la proces, inclusiv de către instanță din oficiu.

(5) Instanța este obligată, în orice proces, să supună discuției părților toate cererile, excepțiile și împrejurările de fapt sau de drept invocate.

(6) Instanța își va întemeia hotărârea numai pe motive de fapt și de drept, pe explicații sau pe mijloace de probă care au fost supuse, în prealabil, dezbaterii contradictorii.

• **CEDO.** A se vedea *CtEDO-5666/04 și 14464/05, CtEDO-37576/05* (sub art. 6 NCPC).

Art. 15. Oralitatea. Procesele se dezbate oral, cu excepția cazului în care legea dispune altfel sau când părțile solicită expres instanței ca judecata să se facă numai pe baza actelor depuse la dosar.

Art. 16. Nemijlocirea. Probele se administrează de către instanța care judecă procesul, cu excepția cazurilor în care legea stabilește altfel.

Art. 17. Publicitatea. Ședințele de judecată sunt publice, în afară de cazurile prevăzute de lege.

• **CEDO și CDFUE.** A se vedea *art. 6 par. 1 CEDO și art. 47 par. 2 tz. II CDFUE* (sub art. 6 NCPC).

Art. 18. Limba desfășurării procesului. (1) Procesul civil se desfășoară în limba română.

(2) Cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii.

(3) Cetățenii străini și apatrizii care nu înțeleg sau nu vorbesc limba română au dreptul de a lua cunoștință de toate actele și lucrările dosarului, de a vorbi în instanță și de a pune concluzii, prin traducător autorizat, dacă legea nu prevede altfel.

(4) Cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Art. 19. Continuitatea. Judecătorul investit cu soluționarea cauzei nu poate fi înlocuit pe durata procesului decât pentru motive temeinice, în condițiile legii.

Art. 20. Respectarea principiilor fundamentale. Judecătorul are îndatorirea să asigure respectarea și să respecte el însuși principiile fundamentale ale procesului civil, sub sancțiunile prevăzute de lege.

Art. 21. Încercarea de împăcare a părților. (1) Judecătorul va recomanda părților soluționarea amiabilă a litigiului prin mediere, potrivit legii speciale.

(2) În tot cursul procesului, judecătorul va încerca împăcarea părților, dându-le îndrumările necesare, potrivit legii.

Art. 22. Rolul judecătorului în aflarea adevărului. (1) Judecătorul soluționează litigiul conform regulilor de drept care îi sunt aplicabile.

(2) Judecătorul are îndatorirea să stăruie, prin toate mijloacele legale, pentru a preveni orice greșeală privind aflarea adevărului în cauză, pe baza stabilirii faptelor și prin aplicarea corectă a legii, în scopul pronunțării unei hotărâri temeinice și legale. În acest scop, cu privire la situația de fapt și motivarea în drept pe care părțile le invocă, judecătorul este în drept să le ceară să prezinte explicații, oral sau în scris, să pună în dezbaterea acestora orice împrejurări de fapt sau de drept, chiar dacă nu sunt menționate în cerere sau în întâmpinare, să dispună administrarea probelor pe care le consideră necesare, precum și alte măsuri prevăzute de lege, chiar dacă părțile se împotrivesc.

(3) Judecătorul poate dispune introducerea în cauză a altor persoane, în condițiile legii. Persoanele astfel introduse în cauză vor avea posibilitatea, după caz, de a renunța la judecată sau la dreptul pretins, de a achiesa la pretențiile reclamantului ori de a pune capăt procesului printr-o tranzacție.

(4) Judecătorul dă sau restabilește calificarea juridică a actelor și faptelor deduse judecății, chiar dacă părțile le-au dat o altă denumire. În acest caz judecătorul este obligat să pună în discuția părților calificarea juridică exactă.

(5) Cu toate acestea, judecătorul nu poate schimba denumirea sau temeiul juridic în cazul în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterile, dacă astfel nu se încalcă drepturile sau interesele legitime ale altora.

(6) Judecătorul trebuie să se pronunțe asupra a tot ceea ce s-a cerut, fără însă a depăși limitele investiției, în afară de cazurile în care legea ar dispune altfel.

(7) Ori de câte ori legea îi rezervă judecătorului puterea de apreciere sau îi cere să țină seama de toate circumstanțele cauzei, judecătorul va ține seama, între altele, de principiile generale ale dreptului, de cerințele echității și de buna-credință.

● **JURISPRUDENȚĂ. Dec. ICCJ (SC II) nr. 1910/2016** (www.scj.ro): „Instanța de fond a pus în discuție calificarea cererii de intervenție, în sensul că – din argumentele prezentate în susținerea acesteia și din faptul că se solicită respingerea acțiunii, iar nu valorificarea unui interes propriu-pare a fi mai mult o cerere de intervenție accesorie în interesul părâtului, decât o intervenție principală, însă consilierii juridici care au reprezentat cele două entități titulare ale cererii au insistat pentru analizarea acesteia ca intervenție principală. ICCJ constată că prima instanță a procedat corect supunând discuției părților calificarea juridică a cererii de intervenție. Instanța a făcut însă o greșită aplicare a dispozițiilor legale incidente, atunci când a considerat că se impune respingerea cererii de intervenție ca inadmisibilă din cauza faptului că titularii acesteia au insistat să fie primită drept intervenție principală, deși judecătorul cauzei aprecia că este vorba de o intervenție cu caracter accesoriu. Astfel, art. 22 alin. (4) NCPJ impune instanței de judecată obligația de a pune în discuție calificarea juridică a actului dedus judecății, după care aceasta trebuie să procedeze la calificarea propriu-zisă, cu excepția cazului expres prevăzut de alin. (5) al aceleiași art. (și care se referă la situația în care părțile, în virtutea unui acord expres privind drepturi de care, potrivit legii, pot dispune, au stabilit calificarea juridică și motivele de drept asupra cărora au înțeles să limiteze dezbaterile). În speță, instanța trebuia să procedeze la calificarea corectă a cererii cu care a fost investită de către recurenți, nefiind incidentă excepția prevăzută de NCPJ. Față de aceste împrejurări, ICCJ constată că prima instanță a făcut o greșită aplicare a normelor care reglementează intervenția voluntară ca formă de participare a terților în proces, motiv pentru care recursul este apreciat ca fiind fondat, urmând a fi admis, cu consecința casării parțiale a încheierii și trimiterea cererii de intervenție pentru a fi judecată, după corecta calificare a acesteia”.

Art. 23. Respectul cuvenit justiției. (1) Cei prezenți la ședința de judecată sunt datori să manifeste respectul cuvenit față de instanță și să nu tulbure buna desfășurare a ședinței de judecată.

(2) Președintele veghează ca ordinea și solemnitatea ședinței să fie respectate, putând lua în acest scop orice măsură prevăzută de lege.

Capitolul III Aplicarea legii de procedură civilă

Art. 24. Legea aplicabilă proceselor noi. Dispozițiile legii noi de procedură se aplică numai proceselor și executărilor silită începute după intrarea acesteia în vigoare.

• **LPA (L. nr. 76/2012 pt. punerea în aplic. a NCPC). Art. 3.** (1) Dispozițiile NCPC se aplică numai proceselor și executărilor silită începute după intrarea acestuia în vigoare. (2) Procesele începute prin cereri depuse, în condițiile legii, la poștă, unități militare sau locuri de deținere înainte de data intrării în vigoare a NCPC rămân supuse legii vechi, chiar dacă sunt înregistrate la instanță după această dată.

Art. 25. Legea aplicabilă proceselor în curs. (1) Procesele în curs de judecată, precum și executările silită începute sub legea veche rămân supuse acelei legi.

(2) Procesele în curs de judecată la data schimbării competenței instanțelor legal învestite vor continua să fie judecate de acele instanțe, potrivit legii sub care au început. În caz de trimitere spre rejudecare, dispozițiile legale privitoare la competență, în vigoare la data când a început procesul, rămân aplicabile.

(3) În cazul în care instanța învestită este desființată, dosarele se vor trimite din oficiu instanței competente potrivit legii noi. Dispozițiile alin. (1) rămân aplicabile.

Art. 26. Legea aplicabilă mijloacelor de probă. (1) Legea care guvernează condițiile de admisibilitate și puterea doveditoare a probelor preconstituite și a prezumțiilor legale este cea în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii faptelor juridice care fac obiectul probațiunii.

(2) Administrarea probelor se face potrivit legii în vigoare la data administrării lor.

Art. 27. Legea aplicabilă hotărârilor. Hotărârile rămân supuse căilor de atac, motivelor și termenelor prevăzute de legea sub care a început procesul.

Art. 28. Teritorialitatea legii de procedură. (1) Dispozițiile legii de procedură se aplică tuturor proceselor care se judecă de către instanțele române, sub rezerva unor dispoziții legale contrare.

(2) În cazul raporturilor procesuale cu element de extraneitate, determinarea legii de procedură aplicabile se face potrivit normelor cuprinse în cartea a VII-a.